

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 października 2016 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – SSR Lidia Kopczyńska

Protokolant - Hanna Serbista

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2016 r. w Ciechanowie

na rozprawie

sprawy z powództwa U. K., A. B., B. P., J. M., M. M. (1), P. M. (1), R. M. (1), M. M. (2), A. M.

przeciwko P. M. (2)

o zachówek

orzeka

I. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powódki U. K. kwotę 9250 zł (dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

II. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powódki A. B. kwotę 9250 zł (dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

III. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powódki B. P. kwotę 9250 zł (dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

IV. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powoda P. M. (1) kwotę 9250 zł (dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

V. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powoda J. M. kwotę 9250 zł (dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

VI. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powoda M. M. (1) kwotę 9250 zł (dziewięć tysięcy dwieście pięćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

VII. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powoda R. M. (1) kwotę 3083,33 zł (trzy tysiące osiemdziesiąt trzy złote trzydzieści trzy grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

VIII. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powoda M. M. (2) kwotę 3083,33 zł (trzy tysiące osiemdziesiąt trzy złote trzydzieści trzy grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

IX. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powódki A. M. kwotę 3083,33 zł (trzy tysiące osiemdziesiąt trzy złote trzydzieści trzy grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2016 r. do dnia zapłaty ;

X. w pozostałym zakresie powództwa oddala;

XI. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Ciechanowie) na rzecz adwokata W. P. kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) plus podatek VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanemu P. M. (2);

XII. odstępuje od obciążenia pozwanego wydatkami sądowymi;

XIII. zasądza od pozwanego P. M. (2) na rzecz powodów U. K., A. B., B. P., J. M., M. M. (1), P. M. (1), R. M. (1), M. M. (2), A. M. solidarnie kwotę 6650,95 zł (sześć tysięcy sześćset pięćdziesiąt złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy) tytułem zwrotu części kosztów procesu.

Sygn. akt I C 754/15

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 29 lipca 2015 roku powodowie U. K., B. P., J. M., M. M. (1), P. M. (1) oraz solidarnie R. M. (1) M. M. (2), A. M. - reprezentowani przez radcę prawnego B. K. (1) - wnosili o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego P. M. (2) kwot po 9800 złotych dla każdego z nich wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że dochodzone pozwem kwoty stanowią zachówek po H. M., który zmarł 12 września 2011 roku.

W skład spadku po H. M. wchodzi wyłącznie własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w C. przy ulicy (...). Powodowie wartość mieszkania oszacowali na kwotę 156 800 złotych. Ponieważ koszty pogrzebu spadkodawcy wyniosły 4000 zł i zostały poniesione w całości przy wszystkich spadkobierców, to zachówek powinien być liczony od kwoty 156 000 zł. Kwota ta podzielona na wszystkich spadkobierców ustawowych, daje każdemu z nich 19 600 zł, które następnie podzielone przez 2 - daje wynik po 9800 zł dla każdego z dzieci i solidarnie dla dzieci R. M. (2). Ponieważ do chwili obecnej zachówek nie został wypłacony przez spadkobiercę testamentowego - pozwanego P. M. (2), powodowie wystąpili z żądaniem zasądzenia tych kwot z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu.

Pozwany P. M. (2) wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania. Ponadto wnosił o ustanowienie dla niego adwokata z urzędu (pismo k. 28 akt).

Postanowieniem z dnia 28 września 2015 r. Sąd ustanowił dla pozwanego P. M. (2) pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata wskazanego przez Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w P. (postanowienie k. 45 akt).

Okręgowa Rada Adwokacka w P. wskazała adwokata W. P. do reprezentowania pozwanego P. M. (2) (pismo k. 58 akt).

Pełnomocnik pozwanego wnosił o oddalenie powództwa ze względu na nadużycie przez powodów prawa (art. 5 k.c.) poprzez domaganie się zachowku w sytuacji gdy od wielu lat nie utrzymywali żadnych kontaktów ze spadkodawcą. Wnosił o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego tytułem reprezentowania pozwanego z urzędu oświadczając, że należność nie została pokryta przez pozwanego w całości ani w części.

W przypadku zasądzenia zachowku pełnomocnik pozwanego wnosił o ustalenie, że w skład majątku spadkowego wchodzi wyłącznie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, którego wartość jest niższa od podanej przez powodów. Również wnosił o uwzględnienie, że pozwany własnym kosztem wyremontował lokal znacznie podwyższając jego wartość. Ponadto wskazał, że P. M. (1) otrzymał w darowiźnie od ojca niezabudowaną nieruchomość, której wartość powinna być uwzględniona przy ustalaniu kwoty zachowku.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Sąd Rejonowy w Ciechanowie postanowieniem z dnia 18 marca 2009 r. stwierdził w punkcie pierwszym, że spadek po M. M. (3) z domu C., córce M. i K. z domu K., zmarłej dnia 18 sierpnia 1993 r. w C., ostatnio na stałe zamieszkałej w C.,

na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli: mąż H. M. w 1/4 części oraz dzieci: P. M. (1), U. K., A. B., B. K. (2) (obecnie (...)), R. M. (2), J. M., M. M. (1) i P. M. (2) po 3/32 każde z nich. W punkcie drugim postanowienia Sąd stwierdził, że spadek po H. M., synu A. i K. z domu G., zmarłym dnia 6 kwietnia 2007 r. w C., ostatnio na stałe zamieszkałym w C., na podstawie ustawy nabyły dzieci: P. M. (1), U. K., A. B., B. P., R. M. (2), J. M., M. M. (1) i P. M. (2) po 1/8 części każde z nich (dowód: postanowienie k. 26 akt I Ns 16/19)

Postanowieniem z dnia 10 września 2014 r. został zmieniony punkt drugi postanowienia z dnia 18 marca 2009 r. w ten sposób, że spadek po H. M. na podstawie testamentu notarialnego rep. Nr (...) sporządzonego dnia 6 kwietnia 2001 r. nabył syn P. M. (2) w całości (dowód: postanowienie k. 90 akt I Ns 511/13).

Spadkobierca R. M. (2) zmarł 12 września 2011 r. Spadek po nim na podstawie ustawy nabyły dzieci: R. M. (1), M. M. (2) i A. M. w częściach równych po 1/3 części każde z nich (dowód: postanowienie k. 17 akt I Ns 510/13).

Spadkodawca H. M. w chwili śmierci był wdowcem, miał ośmioro dzieci: P. M. (1), U. K., A. B., B. P. (poprzednio K.), R. M. (2), J. M., M. M. (1) i P. M. (2). Gdyby spadkodawca nie pozostawił testamentu spadek odziedziczyliby dzieci: P. M. (1), U. K., A. B., B. P. (poprzednio K.), R. M. (2), J. M., M. M. (1) i P. M. (2) w częściach równych po 1/8 części każde. Ponieważ R. M. (2) zmarł 12 września 2011 r. pozostawiając 3 dzieci, to udział należny R. M. (2) przypada w częściach równych po 1/3 części jego dzieciom: R. M. (1), M. M. (2) i A. M. (dowód: odpisy aktów stanu cywilnego w aktach spraw: I Ns 16/09, I Ns 510/13, I Ns 511/13 tutejszego Sądu, bezsporne).

Z H. M. do jego śmierci mieszkał P. M. (2). Powodowie utrzymywali kontakty z H. M., spotykali się na rodzinnych imprezach (dowód: zdjęcia k. 95-97, 121-122 akt, zeznania świadka A. K. (1) k. 127 akt).

Powodowie nie otrzymali darowizny od ojca, ani nie otrzymali zachowku od spadkobiercy (bezsporne).

P. M. (1) kupił w dniu 8 stycznia 1996 r. niezabudowaną działkę położoną w C. za kwotę 3500 zł. Na kupno działki kredyt zaciągnął H. M., a spłacał ten kredyt P. M. (1) (dowód: kserokopia aktu notarialnego, odpis z księgi wieczystej k. 68-78 akt, zeznania P. M. (1) k. 210 akt).

Koszty pogrzebu H. M. ponieśli wszyscy spadkobiercy (bezsporne).

W skład spadku po H. M. wchodzi wyłącznie spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w C. przy ul (...) (dowód: zaświadczenie Spółdzielni k. 22 akt, bezsporne).

W lokalu spadkowym mieszkał razem z ojcem pozwany P. M. (2). Od śmierci ojca mieszkanie zajmuje P. M. (2) ze swoją rodziną. P. M. (2) sfinansował remont mieszkania (dowód: zeznania P. M. (2) k. 56-57, 211 akt, faktury i rachunki k. 39-41, 89-94, 98-116 akt).

Lokal będący przedmiotem spadku położony jest na parterze budynku i składa się z 4 pokoi, kuchni, przedpokoju i łazienki z wc. Łączna powierzchnia lokalu wynosi 56,50 m². Powierzchnia lokalu jest zbliżona do średniej ceny lokali o powierzchni w przedziale 50 do 60 m² i nie odbiega w sposób istotny od ceny średniej. Otoczenie przeciętne budynków wielorodzinnych. Standard lokalu na poziomie średnim ze względu na typową jakość materiałów powszechnie używanych do wykończenia mieszkania. Wartość rynkowa lokalu według cen obecnie obowiązujących wynosi 151 000 zł, jednakże kwota ta powinna być obniżona ze względu na poczynione przez pozwanego nakłady. Po uwzględnieniu wszelkich dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, z których wynika zakres przeprowadzonego przez P. M. (2) remontu, wartość tego lokalu wynosi 148 000 zł (dowód: opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości J. J. k. 155-178 akt).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach spraw: I Ns 510/13, I Ns 511/13, I Ns 16/09 tutejszego Sądu oraz w niniejszej sprawie, a w szczególności: kserokopii aktu notarialnego k. 7-8, 68-71 akt, odpisu księgi wieczystej k. 72-777 akt, kserokopii wypisu z rejestru gruntu k. 78 akt, kserokopii postanowień k. 9-11 akt, odpisów aktów stanu cywilnego k. 12-21 akt, zaświadczenia Spółdzielni k. 22 akt, kserokopii rachunków i

faktur k. 39-41, 43, 89-94, 98-116 akt, fotografii k. 95-97, 121-122 akt, zeznań: świadków: A. K. (1) k. 127 akt, J. K. k. 127 akt, A. M. k. 128 akt, R. S. k. 128 akt, M. T. k. 128-129 akt, A. K. (2) k. 139 akt, powodów: P. M. (1) k. 56, 210 akt, U. K. k. 55, 209 akt, A. B. k. 209 akt, B. P. k. 55, 209 akt, J. M. k. 55, 209 akt, M. M. (1) k. 56 210 akt, R. M. (1) k. 210 akt, M. M. (2) k. 210 akt, A. M. k. 210-211 akt i pozwanego P. M. (2) k. 56-57, 211 akt oraz opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości J. J. k. 155-178 akt.

W niniejszej sprawie, na podstawie art. 232 k.p.c. zdanie drugie, Sąd dopuścił dowód z dokumentów złożonych w trakcie postępowania. Fakt istnienia tych dokumentów wynikał już z dołączonych do pozwu dokumentów. Prawdziwość dokumentów nie był przez strony kwestionowana, ani nie budzi wątpliwości. Sąd uwzględnił wszystkie dokumenty dołączone do pozwu i złożone przez strony. Przedłożone dokumenty rzeczywiście były sporządzone, a w ich treść nie ingerowano, nie były przerabiane. W tej sytuacji Sąd uznał, iż dołączone dokumenty stanowią uzupełnienie dowodów stanowiących załącznik do pozwu.

Sąd dał wiarę zeznaniom powodów i świadków: A. K. (1), J. K., A. K. (2), R. S. i M. T.. Ich zeznania były zgodnie i wzajemnie się uzupełniały, chociaż należy podkreślić, że M. T. wiedzę swoją czerpał z tego co powiedział mu H. M., a nie z własnych obserwacji.

Powyższe okoliczności faktyczne w zakresie składu spadku, uprawnionych do dziedziczenia oraz nie wypłacenia powodom zachowku nie były sporne.

Spornym pozostawała okoliczność czy spadkodawca uczynił darowiznę na rzecz P. M. (1), wartość spadku oraz zasadność i wielkość zachowku przysługującego powodom.

Pozwany P. M. (2) przede wszystkim podnosił, że roszczenie powodów jest nadużyciem prawa gdyż od wielu lat nie utrzymywali żadnych kontaktów ze spadkodawcą. Twierdzenie pozwanego nie znalazło potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Powyższe potwierdziła wyłącznie żona pozwanego A. M.. Natomiast świadkowie A. K. (1), J. K. i A. K. (2) zeznały, że H. M. mieszkając razem z P. M. (2) odwiedzał pozostałe dzieci i spotykał się z nimi na rodzinnych imprezach. Potwierdzają to złożone do akt zdjęcia z rodzinnych spotkań. Świadkowie podkreślali, że stosunki w rodzinie były dobre. Sąd dał wiarę zeznaniom tych świadków, gdyż złożone do akt sprawy zdjęcia wskazują na to, że spadkodawca brał udział w rodzinnych spotkaniach. Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka M. T., o złych relacjach rodzinnych, gdyż twierdzenia były odosobnione, a ponadto świadek wiedzę swoją czerpał z tego co powiedział mu H. M., a nie z własnych obserwacji. Świadek zeznał, że stosunki spadkodawcy z wszystkimi dziećmi nie były dobre, a dowodem na to było ukrywanie przed dziećmi pieniędzy w bucie. Zdaniem Sądu stosunek spadkodawcy do dzieci był inny skoro H. M. sporządził testament na rzecz jednego z dzieci i nie wydziedziczył pozostałych. Takie zachowanie wskazuje raczej na istnienie normalnych stosunków rodzinnych, a nie takich jak opisał świadek. Spornym była również okoliczność czy spadkodawca podarował P. M. (1) niezabudowaną działkę.

Należy zważyć, iż zgodnie z zasadami obowiązującymi w procedurze cywilnej ciężar gromadzenia materiału procesowego spoczywa na stronach (art. 232 k.p.c., art. 3 k.p.c., art. 6 k.c.). Art. 6 k.c. określa reguły dowodzenia, to jest przedmiot dowodu oraz osobę, na której spoczywa ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Przy czym Sąd nie ma obowiązku dążenia do wszechstronnego zbadania wszystkich okoliczności sprawy. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z tych faktów wywodzi skutki prawne (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 r., sygn. akt I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 6-7 poz. 76). W myśl zatem ogólnych zasad na pozwanym spoczywał ciężar udowodnienia okoliczności uzasadniających jego twierdzenie, a mianowicie faktu, iż H. M. dokonał darowizny na rzecz P. M. (1). Zdaniem Sądu okoliczności tej pozwany nie wykazał.

Świadkowie przesłuchani w sprawie nie wiedzieli kto kupił działkę. Jedynie świadek M. T. zeznał, że od spadkodawcy słyszał, że kupił on działkę dla P. M. (1) oraz wyposażył pozostałe dzieci. Jednak były to tylko informacje pochodzące z luźnej rozmowy ze spadkodawcą, a nie dowód na dokonanie darowizny. Zeznania pozwanego P. M. (2) i powoda P. M. (1) są sprzeczne. Sąd w tym zakresie dał wiarę zeznaniom P. M. (1), a nie dał wiary zeznaniom pozwanego P. M.

(2), iż została dokonana przez spadkodawcę darowizna. Zeznania P. M. (2) są niespójne i nie znajdują potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym. Pozwany P. M. (2) twierdził, że darowiznę stanowiła gotówka w wysokości 10000 zł, za którą została kupiona działka. W trakcie postępowania pozwany zmienił swoje zeznania w ten sposób, że stwierdził, iż ojciec nie dał gotówki, a zaciągnął kredyt na zakup działki. Jednakże pozwany w ogóle nie wyjaśnił w jaki sposób ojciec miał spłacać ten kredyt, w szczególności, że utrzymywał się wyłącznie z renty. Ponadto należy podkreślić, że działka nie kosztowała 10000 zł, która to kwota miała być darowana przez spadkodawcę. Z przedłożonego aktu notarialnego kupna działki wynika, że P. M. (1) kupił ją w 1996 r. za kwotę 3500 zł (kserokopia aktu k. 68-71 akt). Powyższe wskazuje na znaczną różnicę w kwocie podanej przez pozwanego a faktyczną ceną zakupu. Sąd dał wiarę zeznaniom powoda P. M. (1), który wyjaśnił źródła pochodzenia środków na kupno działki. Zeznania P. M. (1) były konsekwentne i przekonujące. P. M. (1) zeznał, że działka nie stanowiła darowizny ojca, a jedynie na zakup działki był zaciągnięty kredyt na nazwisko ojca, gdyż sam powód nie miał zdolności kredytowej ze względu na wykonywaną wówczas przez niego dorywczą pracę. Powód zapewnił, że kredyt był spłacany wyłącznie przez niego z uzyskiwanych zarobków. Ponieważ zeznania pozwanego były niekonsekwentne, a ponadto z dołączonego do akt odpisu aktu notarialnego wynika, że działka kosztowała 3500 zł, a nie jak P. M. (2) zeznał 10000 zł, Sąd dał wiarę zeznaniom powoda P. M. (1).

Odnośnie wartości spadkowego lokalu mieszkalnego i zakresu przeprowadzonego remontu Sąd oparł się na zgromadzonych dokumentach, zeznaniach świadka R. S. oraz opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości J. J..

Na podstawie tych zeznań świadków i stron oraz złożonych dokumentów Sąd ustalił, iż aktualny stan lokalu mieszkalnego różnił się od stanu w chwili otwarcia spadku. Wartość spadku Sąd ustalił w oparciu o opinię biegłego J. J. ustalając, że wartość lokalu wynosi 148000 zł. Sąd uwzględnił wycenę dokonaną przez biegłego, gdyż sporządzona została przez osobę dysponującą odpowiednią wiedzą, po przeprowadzeniu analizy dokumentów. Opinię sporządzono w sposób rzeczowy i merytorycznie poprawny. Ponadto należy podkreślić, że strony nie kwestionowały opinii biegłego i nie żądały jej uzupełnienia. Biegły sporządził opinię wariantowo określając wartość lokalu na 144000 zł w przypadku przyjęcia zakresu przeprowadzonych remontów według oświadczenia pozwanego i na 148000 zł w przypadku ustalenia remontów na podstawie zgromadzonych w aktach dokumentów. Sąd uznał, że właściwą kwotą jest 148000 zł, gdyż w takim zakresie pozwany udokumentował poczynione nakłady.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 991 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachowek).

Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu (windykacyjnego lub zwykłego), przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (art. 991 § 2 k.c.). Nie ma więc znaczenia, w jakiej postaci roszczenia uprawnionego z tytułu zachowku zostały zaspokojone. W każdym też przypadku, gdy uprawniony do zachowku, dziedziczący z ustawy wespół z innymi osobami, nie otrzymał należnego mu zachowku, ma przeciwko współspadkobiercom roszczenia o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2004 r., II CK 444/02, Lex nr 112873).

Zapisu "byliby powołani do spadku z ustawy" odnosi się wyłącznie do określenia osób uprawnionych do zachowku z kręgu osób wymienionych w art. 991 § 1 k.c. Uprawnienie do zachowku przysługuje "tylko wtedy", gdy dane osoby

dziedziczyłyby w konkretnej sytuacji (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 marca 2012 r., I ACa 110/12, Lex nr 1129357).

W niniejszej sprawie gdyby spadkodawca nie pozostawił testamentu spadek odziedziczyliby dzieci: P. M. (1), U. K., A. B., B. P. (poprzednio K.), R. M. (2), J. M., M. M. (1) i P. M. (2) w częściach równych po 1/8 części każde. Ponieważ R. M. (2) zmarł 12 września 2011 r. pozostawiając 3 dzieci, to udział należny R. M. (2) przypada w częściach równych po 1/3 części jego dzieciom: R. M. (1), M. M. (2) i A. M.. Powodowie są uprawnionymi do zachowku, gdyż dotychczas nie otrzymali należnego im udziału w spadku.

Wysokość zachowku określa art. 991 § 1 k.c.; wynosi on połowę wartości udziału, jaki przypadałby uprawnionemu przy dziedziczeniu ustawowym, natomiast jeżeli uprawniony do zachowku jest osobą małoletnią albo trwale niezdolną do pracy, wysokość ta wynosi dwie trzecie wartości tego udziału. O małoletniości lub trwałej niezdolności do pracy decyduje stan rzeczy istniejący w chwili otwarcia spadku (M. Pazdan (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, s. 908; też wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 lutego 2014 r., I ACa 698/13, Lex nr 1438985). Udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia zachowku ustala się dla każdego uprawnionego na podstawie przepisów ogólnych (art. 931 i n. k.c.) z uwzględnieniem zasady ustalonej w art. 992 k.c. i udział ten mnoży się następnie przez jedną drugą lub dwie trzecie. Tak ustalony udział stanowi podstawę do określenia wysokości zachowku. Ustalenie wysokości udziału spadkowego wyrażonego odpowiednim ułamkiem przeprowadza się oddzielnie dla każdej osoby, której przysługuje prawo do zachowku (A. Szpunar, Uwagi o prawie do zachowku, op. cit., s. 13). Udział ten mnoży się przez czystą wartość spadku i otrzymana wartość stanowi zachówek należny uprawnionemu.

Odnosząc się do niniejszej sprawy, to wartość rynkowa spadkowego lokalu mieszkalnego w stanie na dzień otwarcia spadku tj. 6 kwietnia 2007 r. i cen obecnie obowiązujących wynosi 148000 zł. Przy tak ustalonej wartości spadku jej 1/8 część wynosi 18500 zł. Powodowie P. M. (1), U. K., A. B., B. P. (poprzednio K.), J. M., M. M. (1) zachowali prawo do zachowku w wysokości 1/2 tak wyliczonego udziału w spadku tj. kwoty po 9250 zł. Udział który przypadałby R. M. (2) podzielony między jego 3 spadkobierców wynosi po 3083,33 zł dla R. M. (1), M. M. (2) i A. M.. Ponieważ dotychczas powodowie nie otrzymali od pozwanego zachowku, Sąd zasądził powyższe kwoty na ich rzecz.

Do prawidłowego określenia, od jakiej daty należą się uprawnionemu do zachowku odsetki ustawowe od kwoty zachowku, istotne znaczenie ma data, według której szacuje się wartość majątku spadkowego stanowiącą podstawę do ustalenia wysokości zachowku. Data, od której zasądzane są odsetki, powinna być skorelowana z datą, na którą ustalono wartość składników majątku spadkowego. Jeżeli składniki te były wyceniane według stanu z dnia otwarcia spadku i aktualnych cen, to zasądzanie odsetek od daty wezwania do zapłaty nie znajduje uzasadnienia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 maja 2014 r., I ACa 1397/13, Lex nr 1466839). W takim przypadku odsetki powinny być zasądzane od daty wyrokowania (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6 listopada 2012 r., I ACa 1105/12, Lex nr 1272035), bowiem wyrok uwzględnia wszystkie niekorzystne dla wierzyciela zmiany siły nabywczej pieniądza, co przesądza także o tym, że dopiero w tej dacie roszczenie staje się wymagalne (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 marca 2012 r., I ACa 110/12, Lex nr 1129357). Ponieważ w niniejszej sprawie Sąd ustalił wartość spadku według cen z orzekania, to zasądzając należności tytułem zachowku, zasądził odsetki z datą wydania wyroku, gdyż dopiero z tą datą staje się możliwe naliczanie odsetek za opóźnienie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd miał na względzie trudną sytuację majątkową pozwanego i dlatego odstąpił od obciążania go wydatkami sądowymi.

Pozwany w toku procesu reprezentowany był przez pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata W. P.. Wobec złożenia przez pełnomocnika wniosku o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego, Sąd zobligowany był go pozytywnie rozpoznać i przyznać od Skarbu Państwa na jego rzecz kwotę 3600,00 zł wraz z podatkiem VAT, zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).

Koszty poniesione przez powodów wyniosły 7047 zł, na które składały się: opłata sądowa w wysokości 3430 zł, koszty zastępstwa adwokackiego w kwocie 3600,00 zł oraz opłata od pełnomocnictwa 17 zł. Powodowie wygrali proces w 94,38% i w takim zakresie Sąd zasądził na ich rzecz od pozwanego zwrot poniesionych kosztów.

Z tych względów Sąd orzekł, jak w wyroku.

(...).